

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering
Midsommarrapport 2017

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	6
1.1 Underhållspanelen	6
2. Tema anläggning	8
2.1 Infrastrukturinvesteringar	9
2.1.1 Riket	9
2.1.2 Stockholm.....	10
2.1.3 Västra Götaland.....	10
2.1.4 Skåne	11
2.1.5 Sydsverige	11
2.1.6 Mellansverige	12
2.1.7 Norrland	12
2.2 Nystartade projekt	13
2.3 Transportvolymerna.....	13
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	14
2.5 Vindkraftverk under byggnation	14
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	15
3. Tema VA	16
3.1 Nyinvesteringar VA.....	17
3.2 Nystartade projekt	17
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	18
4. Tema gruvindustrin - Norrland.....	19
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	19
4.2 Nystartade projekt	19
4.3 Råvaror	20
4.3.1 Järnmalm.....	20
4.3.2 Koppar, bly och zink	20
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	21
5. Tema rekrytering - Viktiga åtgärder	22
5.1 Vilka åtgärder är de viktigaste för att kunna anställa ny personal?	22
6. Tema rekrytering - Utländsk arbetskraft.....	23
6.1 Kan du tänka dig att anställa utländsk arbetskraft?	23
7. Tema rekrytering - Fler kvinnor i branschen	25
7.1 Behövs det fler kvinnor i branschen?	25
7.2 Vad hindrar att det anställs fler kvinnor i branschen?	26

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 3 800 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden maj-juni 2017.
Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Patrik Wikman, VD
- Jens Linderöth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett fortsatt positivt stämningssläge i maj, med ett index, som ligger en bra bit över 100. Jämfört med samma månad för ett år sedan är dock situationen svagare. De intervjuade företagens bedömning om läget i höst indikerar också ett svagare läge jämfört med för ett år sedan.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på, visar faktorer som beläggningsgrad och efterfrågan på tjänster, särskilt positiv utveckling under de senaste sex månaderna.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret, väntas faktureringsläge och beläggningsgrad utvecklas särskilt svagt.
- Maskininvesteringar är det enda av de ingående värdena som väntas utvecklas i positiv riktning det kommande halvåret.
- Drygt 80 procent av de intervjuade företagen uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt kompetens. Tillfrågade företag i mellersta och sydöstra Sverige har störst svårigheter.
- Svaren från panelen tyder på att företag i mellersta Sverige hade något mindre positiva marknadsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.
- Flerbostadshusbyggandet har ökat kraftigt under de senaste två åren. 2016 påbörjades drygt 50 000 lägenheter i flerbostadshus, vilket var en ökning med 40 procent jämfört med 2015. Ökningstakten spås nu bromsa in, men nivån väntas ändå ligga kvar på en historiskt hög nivå under de kommande 2-3 åren.
- Det finns risk för en negativ priskorrigering på bostadsmarknaden med hänsyn till den nuvarande höga produktionstakten, åtstramningar på finansieringsområdet, en inbromsad konjunkturtillväxt och att perioden av räntesänkningar bör vara till ända.
- Eftersom det bedöms finnas ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar, bör de senaste årens starka BNP-utveckling gynna VA-sektorn under den kommande tvåårsperioden.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin ökade med 2,5 procent under årets första kvartal jämfört med det fjärde kvartalet 2016. Detta innebär att nyttjandegraden nu är den högsta på 10 år.
- Prisutvecklingen för metaller och mineraler har under det senaste året varit på uppåtgående. Särskilt kraftigt har priserna stigit på zink och bly stigit.
- Enligt SCB förväntas bygg- och anläggningsinvesteringarna inom gruvindustrin öka kraftigt i år jämfört med 2016.

- 78 procent av de intervjuade entreprenörerna menar att de kan tänka sig att anställa utländsk arbetskraft. Det är dock viktigt att kompetens- och språkraven uppfylls.
- En stor majoritet, 85 procent, anser att det behövs fler kvinnor i branschen. De starkaste argumenten är att det skulle bidra till en bättre blandning, mer dynamik, en jämnare könsfördelning och trevligare stämning.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
137	115	129	110

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	112,6	114,4	124,7	123,6

1.1.3 Orderstock

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	112,7	114,5	123,4	121,8

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	104,8	109,2	115,4	117,6

1.1.5 Faktureringsläge

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	106,5	109,3	116,9	104,2

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	111,2	113,5	125,8	109,3

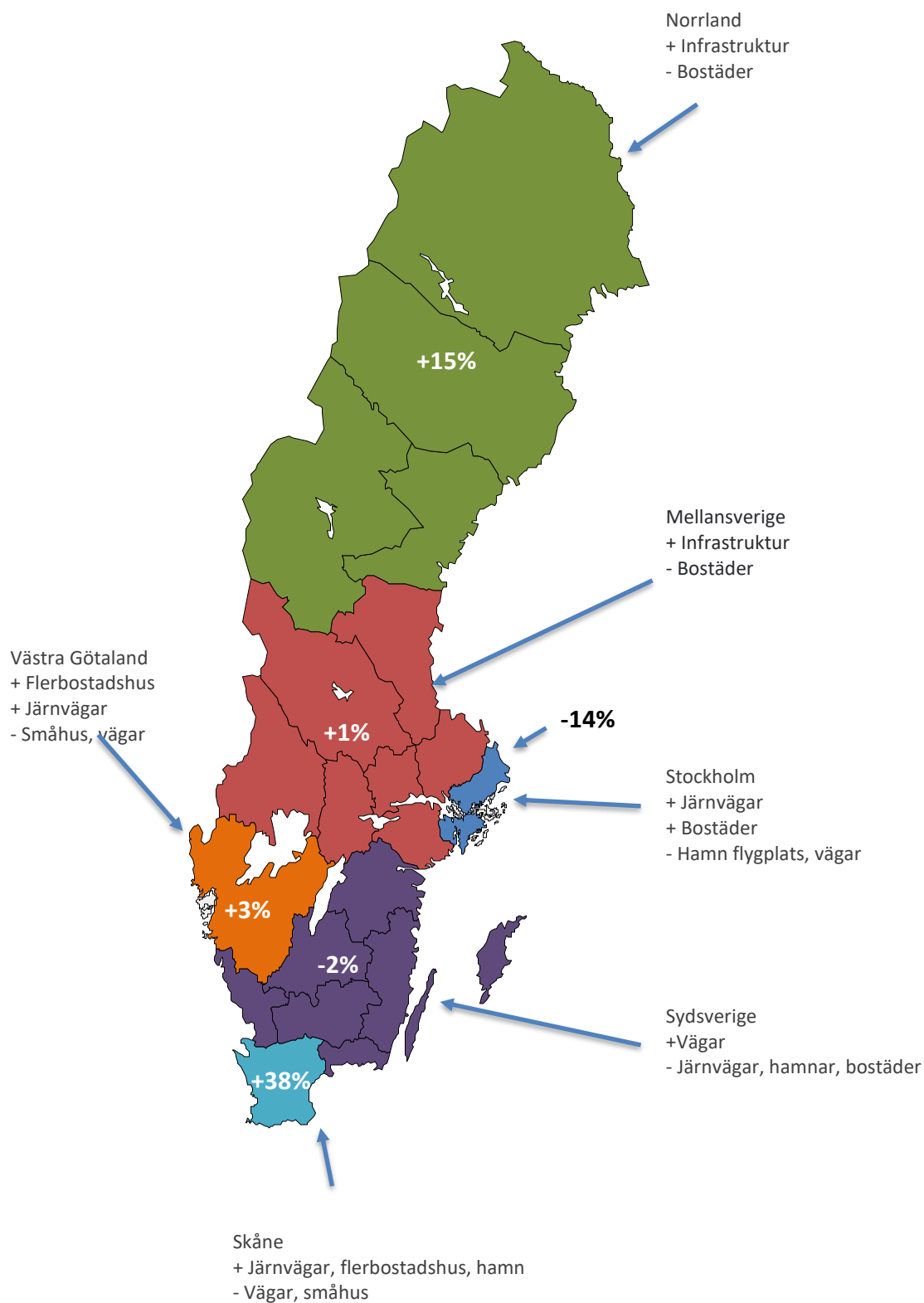
1.1.7 Efterfrågan på tjänster

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17
100	116,7	117,9	131,4	131,0

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i maj ett fortsatt positivt stämningsläge. Jämfört med för ett halvår sedan är situationen än mer positiv. Troligen inverkar säsongsmässiga variationer på läget.
- Arbetsvolymen ökade ytterligare i maj och volymen har stadigt varit stigande sedan november 2015. Prognosen för november 2017 indikerar en i stort sett oförändrad arbetsvolym. Eftersom maj normalt är en stark månad rent säsongsmässigt, kan man tolka resultatet som att arbetsvolymen väntas bli högre än vanligt även i november.
- I maj visade orderstocken samma starka tillväxt som arbetsvolymen. Däremot är bedömningen av läget i november 2017 mindre positiv för orderstocken än för arbetsvolymen, enligt de intervjuade.
- Maskinstocken redovisade i maj en uppgång med nästan 6 procent jämfört med sex månader tidigare. I november väntas stocken fortsätta öka, om än avmattat.
- Även faktureringsläget har haft en gynnsam utveckling, vilket hänger ihop med utvecklingen för arbetsvolym och orderstock. Dock väntas en mindre nedgång de kommande sex månaderna.
- Sedan november har beläggningsgraden ökat. Det ligger i linje med utvecklingen för arbetsvolym och orderstock, men om sex månader bedöms beläggningsgraden sjunka mer än både arbetsvolym och orderstock.
- Att det är ett mycket positivt stämningsläge i branschen syns inte bara på arbetsvolym och orderstock, utan även efterfrågan på tjänster är hög. I maj ökade efterfrågan kraftigt och till skillnad från beläggningsgraden väntas den höga nivån hålla i sig även sex månader framåt. En förklaring kan vara att företagen känner av konjunkturläget och att aktiviteten i branschen är hög.
- Svårigheterna att hitta rätt typ av personal är mycket stora, vilket det är i flera byggtekniska branscher just nu. Drygt 80 procent av de intervjuade uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt sorts kompetens. De regionala skillnaderna är dock tydliga. Tillfrågade företag i mellersta och sydöstra delen av Sverige har det svårast att rekrytera med rätt kompetens, medan norra Sverige verkar ha betydligt lättare än övriga delen av landet.
- När det gällde att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visade svaren från panelen att företagen i mellersta Sverige hade något mindre positiva markandsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2017
(Procentuell förändring jämfört med 2016)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2017-2019. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2017-2019 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. På riksnivå ökade infrastrukturinvesteringarna med 47 procent 2016 jämfört med 2015. Uppgången berörde samtliga sektorer men kraftigast ökning återfanns bland investeringar inom hamn och flygplats. Sektorn mer än fördubblades och en stor del kan tillskrivas förnyelsen av Slussen i Stockholm, där ombyggnadsarbetena nu påbörjats i full skala. Ett annat stort projekt som är värt att nämna är hamnutbyggnaden i Nynäshamn. Efter den kraftiga uppgången 2016 visar den sammanvägda prognosen för 2017 en negativ reky. Det väntas främst vara hamn- och flygplatsinvesteringar som verkar i negativ riktning. Prognosen visar på en minskning med 8 procent i år följt av en fortsatt minskning med 18 procent 2018. Det råder högkonjunktur för bostadsbyggandet och ifjol påbörjades det ca 63 000 lägenheter, vilket motsvarade en uppgång med 39 procent jämfört med 2015. Ökningstakten var överraskade hög och utfallet överträffade prognoserna. Både småhus- och flerbostadshusbyggandet ökade kraftigt ifjol men i år väntas nybyggnadsinvesteringarna inom småhus landa på en oförändrad nivå, medan investeringarna inom flerbostadshus väntas fortsätta växa ytterligare ett år innan en gemensam nedgång är att vänta 2018. Kapacitetsbrist, risk för en avmattning i prisutvecklingen på begagnade bostäder, åtstramningar för att stävja hushållens ökade bostadslån samt en prioritering hos kommuner som gynnar flerbostadshusbyggandet, till följd av politiska incitament, ligger bakom den bedömningen.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019
Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	14 558	17 094	22 051	-10%	-5%	-30%
Hamn-flygplats	1 073	5 168	13 818	-70%	-50%	-50%
Järnväg	8 644	7 899	8 399	+100%	-30%	-30%
Totalt	24 275	30 161	44 269	-8%	-18%	-35%

Källa: Bygghälsa, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019
Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	8 215	9 363	12 937	0%	-5%	+3%
Flerbostadshus	27 436	35 898	50 162	+5%	-3%	-5%
Totalt	35 651	45 261	63 099	+4%	-3%	-3%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	4 507	3 487	6 690	-40%	+30%	-40%
Hamn-flygplats	485	2 278	12 217	-90%	+100%	-90%
Järnväg	1 734	3 764	2 847	+100%	-75%	0%
Totalt	6 724	9 528	21 754	-50%	-15%	-45%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Rivning av slussen tidigare lagd från 2016 till 2015

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	2 240	2 154	2 936	+10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	11 031	11 609	18 423	+10%	-5%	-10%
Totalt	13 271	13 763	21 359	+10%	-5%	-9%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	2 688	3 599	4 792	-15%	-30%	0%
Hamn-flygplats	42	77	146	+900%	-90%	-50%
Järnväg	1 280	641	789	+5%	+500%	-80%
Totalt	4 009	4 316	5 728	+10%	+25%	-50%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 281	1 741	2 338	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	3 599	4 282	6 929	+5%	0%	-10%
Totalt	4 880	6 023	9 267	0%	-1%	-9%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019
Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	1 130	1 044	1 957	-10%	+10%	-50%
Hamn-flygplats	20	34	58	+200%	+60%	-90%
Järnväg	423	945	264	+1 800%	-50%	-85%
Totalt	1 574	2 023	2 279	+205%	-35%	-70%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019
Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	999	1 201	1 744	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	3 681	4 643	6 713	+10%	+10%	-5%
Totalt	4 680	5 844	8 457	+10%	+6%	-5%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019
Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	2 310	2 418	2 022	+45%	+20%	-50%
Hamn-flygplats	160	711	946	-50%	-60%	0%
Järnväg	926	468	1 328	-30%	-90%	+2 000%
Totalt	3 396	3 597	4 296	+1%	-10%	+3%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019
Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 510	1 366	2 241	0%	-5%	0%
Flerbostadshus	3 323	4 753	6 970	-5%	-5%	0%
Totalt	4 833	6 119	9 211	-35	-4%	0%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	1 891	4 113	3 412	+20%	-35%	-30%
Hamn-flygplats	222	242	396	+200%	-80%	+50%
Järnväg	2 952	1 957	2 084	-10%	-60%	+60%
Totalt	5 066	6 312	5 893	+20%	-50%	-20%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 580	1 750	2 888	-5%	-5%	0%
Flerbostadshus	4 327	7 064	8 767	-5%	-5%	-5%
Totalt	5 907	8 814	11 655	-5%	-5%	-3%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2014-2016, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Väg	2 035	2 434	3 177	+15%	0%	-30%
Hamn-flygplats	146	1 828	54	+400%	+20%	-90%
Järnväg	1 350	124	1 088	+100%	+15%	-75%
Totalt	3 530	4 386	4 318	+40%	+5%	-50%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-2016, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Småhus	605	712	792	-15%	0%	0%
Flerbostadshus	1 475	2 590	2 361	-5%	-10%	-10%
Totalt	2 080	3 302	3 153	-9%	-7%	-6%

Källa: SCB

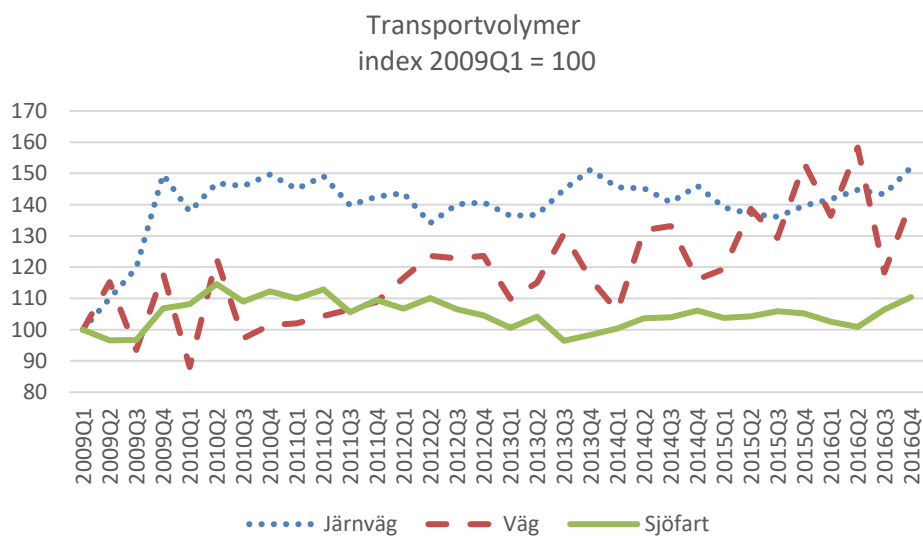
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201607-201612

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nybyggnad av bro vid Göta älv i Göteborg	Bro	Västra Götaland	Göteborg	2016-12	2 000
Anläggande av väg mm Lilla Bommen-Marieholm	Väg/gata	Västra Götaland	Göteborg	2016-08	1 000
Basunderhåll järnvägsanläggning Citybanan Stockholm	Järnvägsspår, räls	Stockholm	Stockholm	2016-09	850
Nybyggnad Trafikplats Hjulsta N, FSE502, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Spånga	2016-08	608
Basunderhåll järnväg, Banorna i Bergslagen och Godsstråket	Järnvägsspår, räls	Gävleborg	Gävle	2016-11	600
Nytt rampområde vid Arlanda Flygplats	Flygfält	Stockholm	Sigtuna	2016-09	400
Ombyggnad till mötesfri landsväg förbi Hova	Väg/gata	Västra Götaland	Gullspång	2016-09	270

Källa: Bygghälsa

2.3 Transportvolym

Källa: Trafikanalys

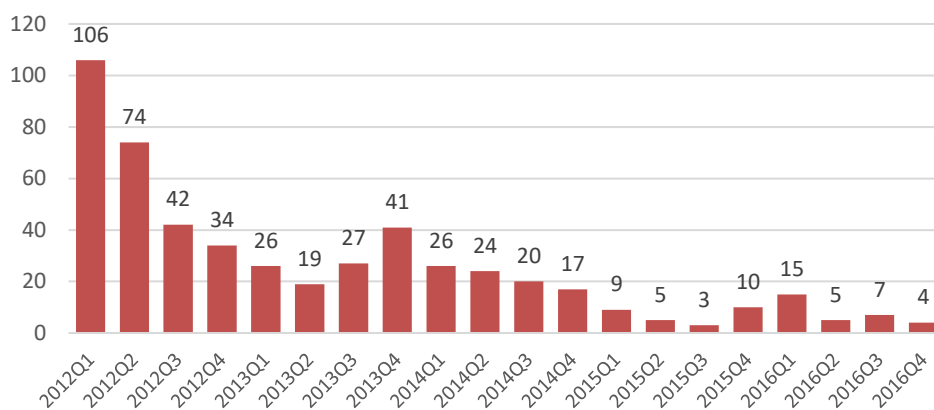
2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

	2014				2015				2016			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal bygglov	26	24	20	17	9	5	3	10	15	5	7	4

Källa: Byggfakta

Vindkraftverk
Antal beviljade bygglov 2012Q1-2016Q4

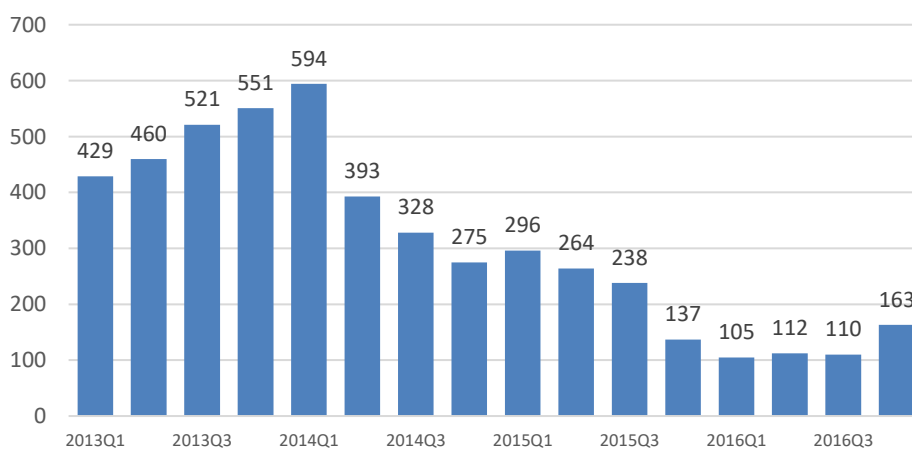

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2014				2015				2016			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	594	393	328	275	296	264	238	137	105	112	110	163

Källa: Svensk Vindenergi

Vindkraftverk under byggnation, antal

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

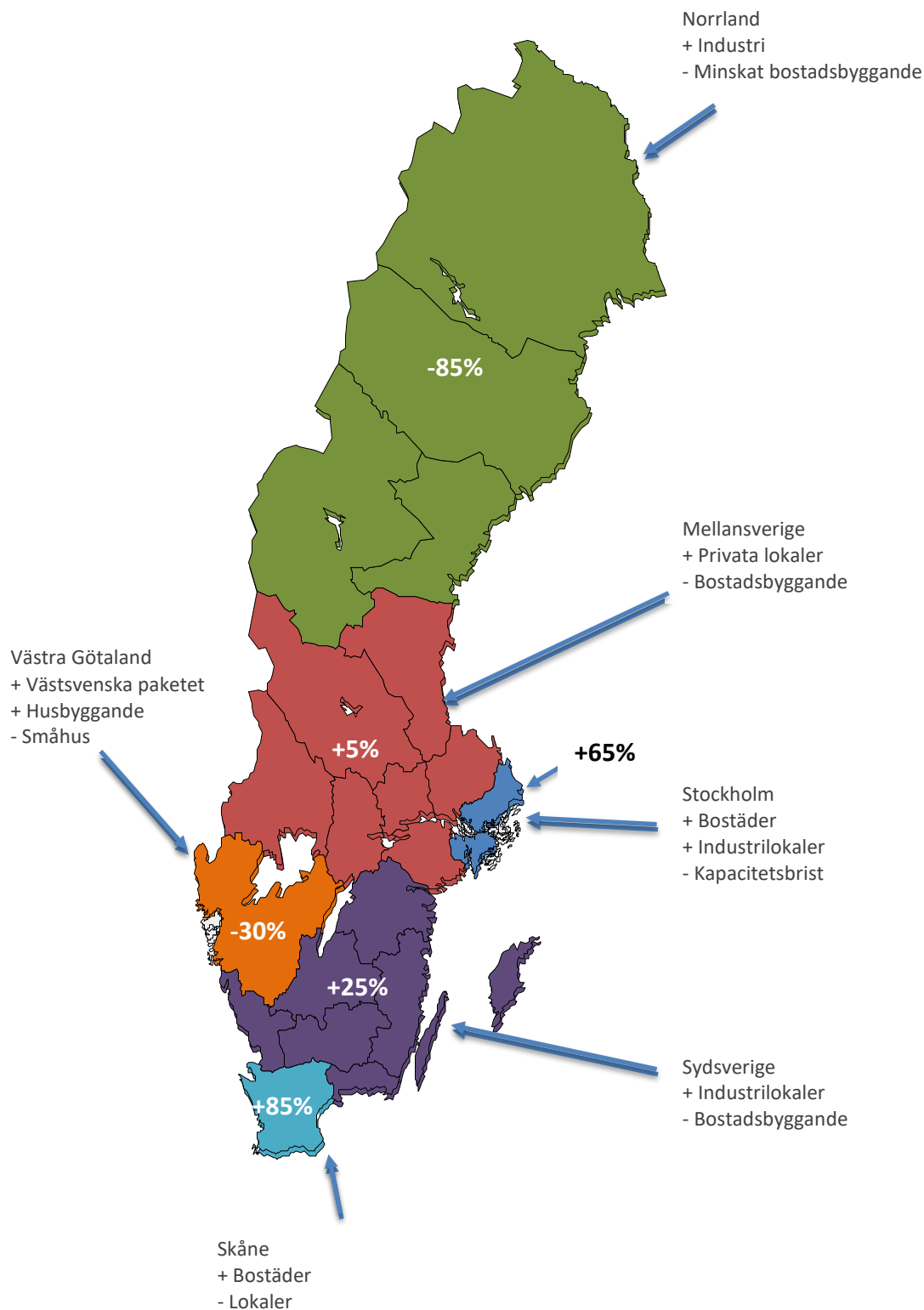
- Volymen vägtransporter har ökat kraftigt de senaste sju åren, med ökad förslitning och utbyggnadsbehov som följd. En fortsatt relativt god ekonomisk tillväxt väntas för de kommande två åren, vilket bör innebära en fortsatt hög nivå på vägtransporterna.
- Bostadsbyggandet har ökat kraftigt de senaste två åren. Ökningstakten väntas nu mattas av, men produktionsvolymen kommer sannolikt ligga kvar på en historiskt hög nivå under de närmaste 2-3 åren. Den positiva situationen ökar efterfrågan på gator, vägar och annan infrastruktur.
- Regeringens nya infrastrukturproposition för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde som är ca 20 procent högre än den nuvarande planen 2014-2025.
- En växande befolkning och en inflyttning till landets större städer och centralorter innebär en ökad efterfrågan regionalt av bostäder samt privata och offentliga lokaler. Utvecklingen leder även till en ökad belastning på befintlig infrastruktur, vilket skapar behov av investeringar och underhåll.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn, kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.

Negativa faktorer

- OECD menar, i sin senaste analys kring konjunkturen i Sverige, att tillgången på planlagd mark tillsammans med brist på utbildad arbetskraft inom byggsektorn kommer att innebära att bostadsbyggandet tappar fart.
- De senaste åren har det skett en kraftig uppgång av investeringarna inom skola och vårdbyggnader. Detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. Ett fortsatt fokus på dessa typer av investeringar kan minska det ekonomiska utrymmet för annat kommunalt husbyggnads- och anläggningsbyggande.
- Riskerna för en priskorrigerigering på bostadsmarknaden, efter flera års kraftig uppgång, har ökat väsentligt mot bakgrund av att regeringen vill strama åt utvecklingen och att räntebotten nu troligen är nådd.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn på grund av den kraftigt höjda produktionstakten för flerbostadshus gör det svårt att på kort sikt höja nyproduktionen ytterligare.
- Flera bedömare varnar för att den senaste tidens höga nyproduktionstakt riskerar att skapa lokala överutbud för främst bostadsrätter. Detta kan vara en av faktorerna som kan skapa en korrigerigering av priserna på bostäder.

3. Tema VA

VA-investeringar 2017

(Procentuell förändring jämfört med 2016)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2014-2016, prognos 2017-2019
Mkr 2016 års priser

Region	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Stockholm	907	481	368	+65%	+40%	-20%
Västra Götaland	595	492	574	-30%	-20%	+80%
Skåne	298	392	229	+85%	-45%	-10%
Sydsverige	424	521	501	+25%	-40%	+75%
Mellansverige	605	506	469	+5%	-30%	+5%
Norrland	178	397	663	-85%	+10%	+20%
Riket	3 007	2 789	2 803	-5%	-15%	+15%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201607-201612

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nybyggnad av råvat- tenledning i Skellefteå	Vattenledningar	Västerbotten	Skellefteå	2016-08	463
Nybyggnad av överfö- ringsledningar mm i Kinna	Vattenledningar	Västra Götaland	Mark	2016-11	150
Utbyggnad av vatten- och spillvattenled- ningar till Kovik	Vattenledningar	Stockholm	Värmdö	2016-10	60
Nybyggnad av VA-nät, optonät samt förnyelse av elnät i Västerås	Vattenledningar	Västmanland	Västerås	2016-11	45
Drift och underhåll mm av VA och vent, Stock- holms län	Vattenledningar	Stockholm	Stockholm	2016-08	43
Anläggande av råvat- tenledning i Uddevalla	Vattenledningar	Västra Götaland	Uddevalla	2016-10	35

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Det ökade bostadsbyggandet ger positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA.
- På orter och i regioner med kraftigt växande befolkning, ökar belastningen på befintliga anläggningar, vilket skapar behov av kapacitetsutbyggnad.
- Många VA-anläggningar och reningsverk härstammar från 1960- och -70-talen och renoveringsbehoven är stora och växande.
- Det pågående projektet "Västsvenska paketet" i Göteborg leder till växande VA-investeringar.
- Flytten och omvandlingen av Kiruna påverkar VA-investeringarna positivt under de närmaste fem åren.
- Nybyggnaden av råvattenledningen i Skellefteå väntas pågå under både 2017 och 2018.
- Den låga räntenivån är gynnsam för kommunens investeringar.
- Det finns ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar. De senaste årens ekonomiska tillväxt bör innebära en relativt hög investeringsnivå under de närmaste åren.
- Det finns behov av klimatanpassning av vattenverk.
- Enligt en undersökning från VASS Vattenverk 2015 har de flesta av vattenverken kart godkänd kapacitet i sin produktion. En fjärdedel uppges dock ha en utnyttjandegrad som överstiger 90 procent, vilket indikerar ett utbyggnadsbehov.

Negativa faktorer

- Kommunens ansträngda finanser innebär att många VA-investeringar kan skjutas fram i tiden.
- Urbaniseringen skapar regionala obalanser när det gäller husbyggnad och investeringar.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn och svårigheter hos entreprenadföretagen att hitta rätt utbildad personal innebär ett hinder för VA-investeringar.
- Trots en kraftig ökning av bostadsbyggandet har inte investeringsnivån inom VA utvecklats i samma positiva riktning.
- Det är möjligt att många kommuner avvaktar med investeringar tills byggsektorn befinner sig i en lugnare konjunktur, för att undvika för höga anbudspriser.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2014-2016, prognos 2017-2019

Mkr 2016 års priser

Sektor	2014	2015	2016	P2017	P2018	P2019
Malm- och gruvindustri	1 590	2 957	80*	125%	30%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2016. För perioden 2017-2018 finns inga större projekt planerade. Osäkerheten kring 2019 är stor. Några större projekt finns inte i planerna och det är samtidigt svårt att beräkna värde på de projekt som förväntas starta kring 2019-2020.

4.2 Nystartade projekt

Nystartade och kommande projekt 2014-2019

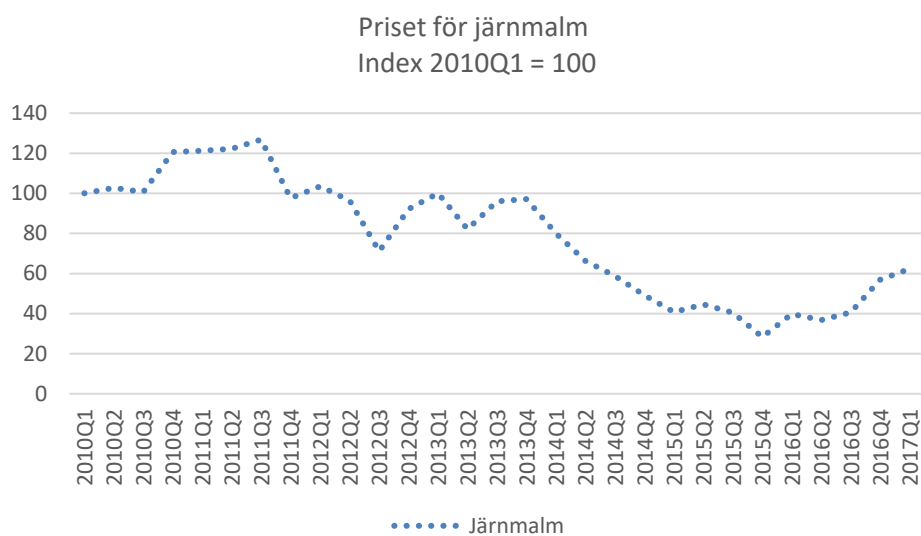
Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300
Gruvberget etapp 3	Utbyggnad av gruva	Norrbotten	Svappavaara	2014-01	125

Källa: Byggfakta

För närvarande finns det inte några stora projekt planerade fram till och med 2019.

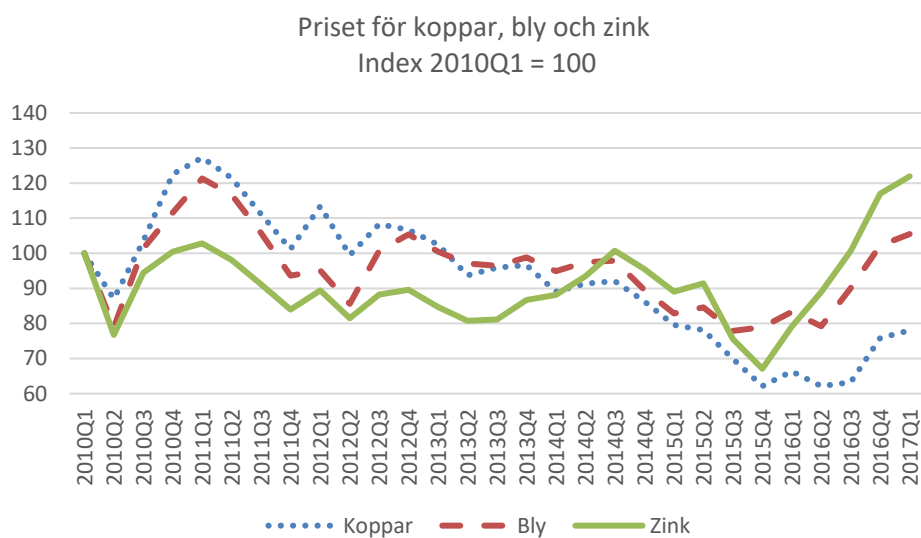
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

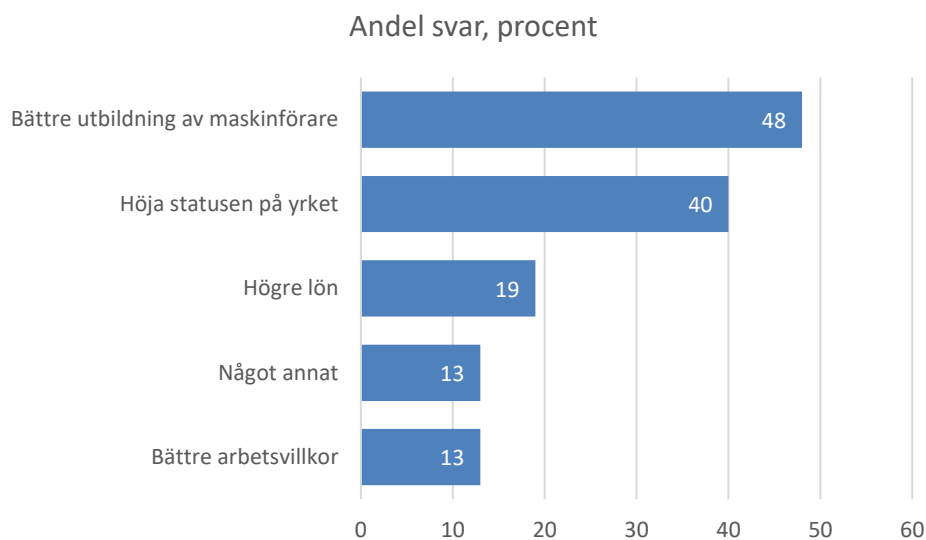
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin ökade med 2,5 procent under årets första kvartal jämfört med fjärde kvartalet 2016. Uppgången innebar att utnyttjandegraden nu är den högsta på 10 år. Detta behöver dock inte betyda att man ligger nära det reella kapacitetstaket eftersom man kan ha anpassat kapaciteten till en lägre efterfrågan, vilket innebär att man skulle kunna höja produktionen utan att behöva göra omfattande investeringar. Ett resonemang som förts av SCB den senaste tiden.
- Prisutvecklingen för metaller och mineraler har under det senaste året varit på uppåtgående, efter en längre tid av negativ utveckling.
- Jämfört med föregående kvartal ökade kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk med 1,1 procent under årets första tre månader.
- Prisnivån har stigit extra mycket för zink och bly där priset för zink är på den högsta nivån på 7 år.
- Under årets första kvartal ökade produktionsvolymen med 8,7 procent inom gruvor och mineralutvinningsindustrin jämfört med samma period 2016.
- Även produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin ökade under årets tre första månader jämfört med samma period förra året.
- Enligt SCB:s investeringsenkät förväntas bygg- och anläggningsinvesteringarna inom gruvindustrin att öka kraftigt i år jämfört med 2016.

Negativa faktorer

- Trots att järnmalmpriset har stigit de senaste kvartalen är prisnivån fortfarande en bra bit under 2013 års nivåer. Det låga priset minskar incitament för nya investeringar.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin har nått de högsta nivåerna sedan innan finanskrisens inledning 2008. Trots detta har inte produktionen återhämtat sig. Detta kan enligt SCB bero på konkurser och medvetna neddragningar. Ett sådant resonemang kan betyda att det kan finnas ledig kapacitet att tillgå utan att investeringar behöver göras. En lösning är att öka personalutnyttjandet i produktionsanläggningarna.
- Trög internationell tillväxt minskar efterfrågan på råvaror.
- Överklaganden och miljöprövningar utgör hinder för nya investeringar inom sektorn.
- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverksindustrin har visserligen ökat under årets första kvartal jämfört med fjärde kvartalet 2016, men jämfört med samma period 2016 har det minskat med 2,2 procent.
- Det saknas stora projekt i planeringen fram till och med 2019.

5. Tema rekrytering - Viktiga åtgärder

5.1 Vilka åtgärder är de viktigaste för att kunna anställa ny personal?

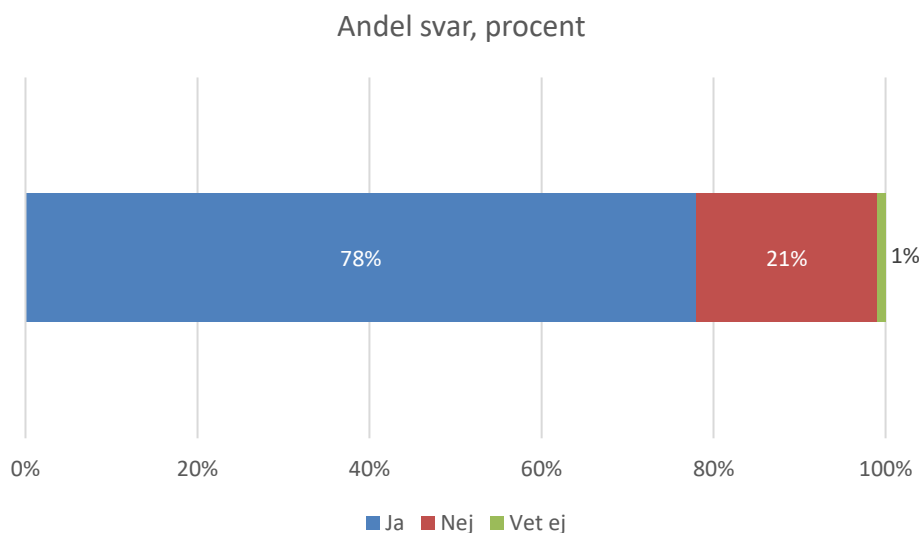

Bas: 80

Nästan hälften av de intervjuade menar att en bättre utbildning av maskinförare skulle kunna leda till att man anställer ny personal. Även en höjning av statusen på yrket (40 %) skulle kunna leda till det samma, samt högre lön (19 %). 13 procent tror även att bättre arbetsvillkor skulle kunna ge den effekten. Som andra viktiga åtgärder föreslås fler utbildningar tillsammans med lägre ingångslöner, exempelvis lärlingslöner, flexiblare arbetstider eller att konkurrensen från oseriösa aktörer från utlandet minskas.

6. Tema rekrytering - Utländsk arbetskraft

6.1 Kan du tänka dig att anställa utländsk arbetskraft?

Bas: 80

En klar majoritet, 78 procent, av de intervjuade företagen menar att de kan tänka sig att anställa utländsk arbetskraft. Mest positiv till att anställa utländsk arbetskraft är man i södra Sverige, 93 procent svarar att man skulle kunna tänka sig det. När de intervjuade entreprenörerna motiverar sitt svar lyfts kompetens fram som en nyckelfaktor, dvs om den sökande har rätt inställning och besitter kompetens inom området ser man inga hinder för anställning. En annan nyckelfråga är språket. En stor del av de intervjuade kan tänka sig att anställa utländsk arbetskraft så länge de behärskar det svenska språket, eftersom det underlättar kommunikation och att olyckor lättare undviks. Andra menar att om de har behov av att anställa spelar ursprung ingen roll. Även argument som att det är bra med mångkulturellt på arbetsplatsen, att motivationen är högre än bland svensk arbetskraft samt att de skulle kunna vara billigare att anställa lyfts fram av de intervjuade.

21 procent svarar istället nej på frågan och menar att de inte kan tänka sig att anställa utländsk arbetskraft. Störst andel som svarar nej på frågan återfinns i sydöstra delen av landet, där 38 procent av de intervjuade entreprenörerna uppger att man inte skulle kunna tänka sig att anställa utländsk arbetskraft. Bland de intervjuade som svarade nej på frågan lämnar ett antal motiveringen att de inte vill anställa alls eller att företaget ska läggas ner. Likadant som hos de intervjuade som svarade ja är nyckelfrågorna bland nej-svararna också kompetens(utbildning) och det svenska språket. Att språkkunskaperna brister är en betydande anledning till varför man inte vill anställa utländsk arbetskraft eftersom kommunikation är centralt. Andra argument är att man har dåliga erfarenheter av att göra det och uppfattningen att de inte arbetar lika bra. Ett par av de intervjuade menar också att man först och främst anställer från orten i vilken man är verksam eller att man hellre anställer svenskar i ett första skede. Skillnader i religion och kultur, att man generellt inte gillar utländsk arbetskraft eller tanken på att anställa sådan samt oro över att den anställda ska känna sig diskriminerad är andra motiveringar.

Sammanfattningsvis kan man se att en majoritet är positiva till att anställa utländsk arbetskraft. Dock är det viktigt, både för ja- och nej-svararna, att de uppfyller de kompetenskrav företaget har och behärskar det svenska språket.

De mest frekventa argumenten bland ja-svararna:

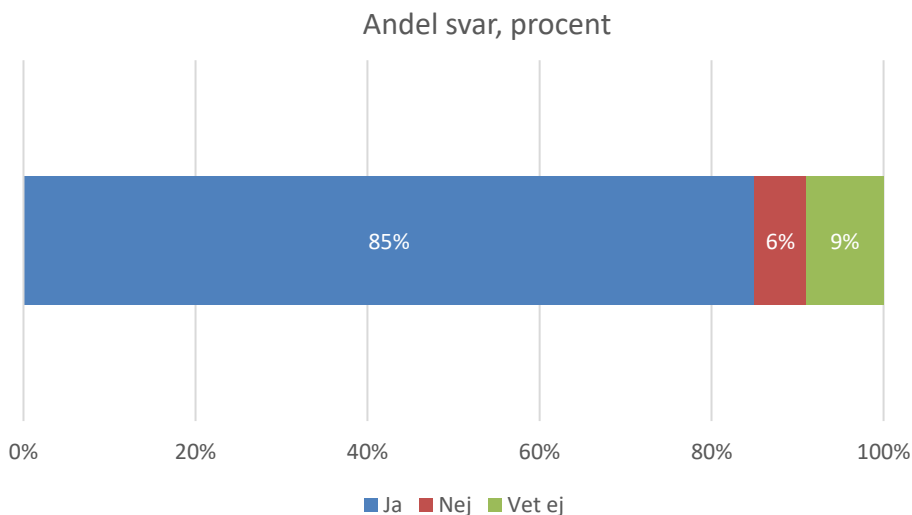
- Inga hinder om kompetensen finns där
- Bara språket behärskas ser man inga anledningar till att inte anställa utländsk arbetskraft

De mest frekventa argumenten bland nej-svararna:

- Att företaget ska läggas ner alt att man inte planerar att anställa
- Brister i utbildning och i språkkunskaper

7. Tema rekrytering - Fler kvinnor i branschen

7.1 Behövs det fler kvinnor i branschen?

Bas: 80

85 procent av de intervjuade maskinentreprenörerna menar att branschen behöver fler kvinnor. Mest positiv till fler kvinnor i branschen är man i västra och södra Sverige, 93 procent svarar ja på frågan i dessa regioner. Att man välkomnar kvinnor beror till stor del på att man vill få bättre blandning för att på så vis få till en mer dynamisk grupp med en jämnare könsfördelning. Röster om att det generellt blir trevligare med kvinnor i företaget och att den "grabbiga" kulturen kan behöva balanseras upp hörs också. Andra menar att kvinnor bidrar med struktur, ordning och reda. Det finns även de som anser att kvinnor är bättre förare, mer ansvarsfulla och försiktiga, vilket minskar slitage och småskador på maskinerna. Även om många är väldigt positiva till fler kvinnor i branschen poängteras att det viktiga egentligen är att folk har bra inställning, visar intresse och har rätt utbildning, oavsett kön.

Värt att notera är att en betydligt större andel har svårt att svara på frågan jämfört med frågan om utländsk arbetskraft, 9 procent jämfört med 1 procent. Övriga, dvs 6 procent, tycker inte att fler kvinnor behövs. Minst positiv till fler kvinnor i branschen är man i norra och sydöstra delen av landet, där 20 respektive 15 procent av de intervjuade entreprenörerna i dessa regioner anser att det inte behövs fler kvinnor. Motiveringarna till varför man svarar nej på frågan är blandade. En del hänvisar till att arbetet är tungt och att de fysiska förutsättningarna är bättre för män än kvinnor, medan andra ser sig själva som konservativa och anser att branschen generellt inte passar kvinnor. Att situationen är bra som den är idag är också resone-mang som förs.

De mest frekventa argumenten bland ja-svararna:

- Det blir en bättre blandning med jämnare könsfördelning
- Trevligare stämning med fler kvinnor

De mest frekventa argumenten bland nej-svararna:

- Arbetet är tungt och fysiskt krävande
- Branschen passar inte kvinnor

7.2 Vad hindrar att det anställs fler kvinnor i branschen?

När de intervjuade fick svara på vad som hindrar att fler kvinnor anställs i branschen blev det en del spridda svar. En stor del menar att det inte finns några hinder, medan många menar att det är själva bristen på kvinnor i branschen som är problemet. Andra anser att kvinnor generellt inte är intresserade av branschen, vilket gör att de naturligt är färre. Även att det är en traditionellt mansdominerad bransch med en grabbig stämning lyfts fram i sammanhanget. Dessa tre faktorer, brist på utbildade kvinnor, lågt intresse samt mansdominerad bransch, hänger ihop. Ett sviktande intresse bland kvinnor leder till att färre kvinnor söker sig till utbildningarna, vilket leder till att färre kan anställas, vilket i sin tur leder till att kvinnor är underrepresenterade i branschen. Det kan i sin tur bidra till att intresset sviktar, eftersom unga kvinnor inte har någon att relatera till. Andra resonemang som förs är att yrket är traditionellt sett ganska tungt, vilket kan avskräcka en del kvinnor samt att familjefrågan, med föräldraledighet och vård av sjukt barn, kan bli problematiskt för en liten arbetsgivare.

De viktigaste hindren mot att det anställs fler kvinnor:

- Bristande intresse från kvinnor
- Få kvinnor med rätt utbildning och kompetens
- Traditionellt sett en mansdominerad bransch

Industrifaktas ansvar

Uppdraget innebär att allt arbete och dess resultat har baserats på tillgänglig information. Industrifakta kan inte göras ansvariga för slutsatser eller rekommendationer som baseras på felaktig eller bristfällig information. Industrifakta eller dess medarbetare kan inte hållas ansvariga för eventuella konsekvenser till följd av användandet av rapporten.

Allt material i denna rapport är skyddat enligt lagen om upphovsrätt. Kopiering eller presentation och distribution av materialet i rapporten får inte ske utan tillstånd från Industrifakta.